

**Over het te kerk gaan, tot onderrigt voor mingeoefenden, om
het met vermaak te doen en er nut van te hebben.**

<https://hdl.handle.net/1874/351152>

gec. (2)
OVER HET TE KERK GAAN,

TOT ONDERRIGT

VOOR

MINGEOEFENDEN,

OM HET MET VERMAAK TE DOEN EN ER NUT
VAN TE HEBBEN.

TWAALFDE DRUK.

TE ROTTERDAM,

bij M. WIJT & ZONEN,

Drukkers van het Nederlandsche Zendinggenootschap.

1834

No. II.

OVER HET DE KERR GAAN,

TOT ONDERNIGT

MISSBOEFENDEB.

DE HET DE VERBODEN TOEGANG VAN HET
VAN DE WERKEN

DE ROTTERDAM

DE WIT & ZONEN

DE ROTTERDAMSE VERBODEN TOEGANG VAN HET
VAN DE WERKEN

VOORBERIGT.

Gecommitteerden van het Nederlandsche Zendinggenootschap, tot het opstellen, verzamelen en uitgeven van kleine Stukjes, ter bevordering van Evangelische kennis en godzaligheid, ook bij mingeoefenden; — namelijk:
R. J. VAN DER MEULEN, B. VAN MARKEN,
J. CLARISSE, A. L. M. Phil. et Theol. Doct.
en Prof., A. DE VRIES, L. EGELING,
J. C. VORSTMAN, R. ADRIANI, *Predikanten te*
Amsterdam, Hoorn, Leyden en Rotterdam;

overeenkomstig hun ambt en hunne bediening, dat oogmerk gaarne willende bevorderen, en in uitzigt op des Heeren medewerkenden zegen, bieden het nevensgaande Stukje hunnen landgenooten aan; erkennende intusschen geene uitgave voor echt, dan welke door eenen hunner, of door de drukkers dezes, onderteekend is.

M. Wijt Lionen

Wij nemen onze openbare en gezamenlijke godsdienst waar, in min of meer ruime gebouwen, daartoe geschikt, welke wij kerken noemen. Het is allerbetamelijkst en allerzaligst in de kerk te komen, en daar de godsdienst bij te wonen, wanneer men zulks doet, zoo als men het behoort te doen. Vele menschen, welke christenen heeten, hebben weinig lust om te kerk te gaan; en nog meer zijn er, welke er weinig of in het geheel geen vermaak in vinden, weinig of in het geheel geen nut van hebben. Wij moeten het echter doen. De beste menschen zien er ons met verachting of met medelijden, op aan, als wij in het geheel niet ter kerke komen, of als wij slordige kerkgangers zijn; en ons geweten zegt ons wel eens, dat het onze plicht is God zoo wel in het openbaar, als in het bijzonder te dienen: ja, als ons geweten zuiver is, en opregt spreekt, dan beschuldigt het ons, dat wij in het geheel geene achtung en liefde voor God hebben, indien wij Hem in het openbaar niet willen dienen. Misschien komt dit boekje wel in handen van zulken, die, wanneer zij eens of meer malen, uit lusteloosheid of uit wispelturig-

heid, eenen kergang verzuimen als dan eenige onrust, benaauwdheid of kwelling gevoelen. Hoe onaangenaam is dat gevoel! Zoude het dan niet beter zijn te kerk te gaan? Ja maar als men evenwel daar geenen lust aan heeft, als men er geen voordeel bij vindt? Wie doet gaarne moeite te vergeefs? Welaan dan! zullen wij dan liever niet te kerk gaan, en ons tegen de kwelling van het beschuldigend geweten verzetten? Maar dit kan toch niet wel uitkomen: want dan leven wij als goddeloozen, en de goddeloozen hebben geenen vrede, zegt God de Heer. Jes. XLVIII: 22.

Welke mogen intusschen wel de ware redenen zijn van zulk eene lusteloosheid? Bij sommigen misschien de opvoeding; hunne ouders gingen hun alzo voor, zij volgen hetzelfde pad van ongodsdienstigheid, waaraan zij van hunne kindsheid af zijn gewend geworden. Of hunne ouders hebben hen in hunne vroege jeugd gedwongen, om dikwerf tegen wil en dank in den bijbel te lezen, en te kerk te gaan, waardoor een zeker vooroordeel tegen de godsdienst bij hen is geworteld, hetwelk maakt, dat zij daarvan afkeerig zijn, zonder zelf te weten waarom. Is een van beide uw geval, lieve Lezers! geef u toch niet toe in zulk eene verkeerde gewoonte, noch in zulk een vooroordeel. Onderzoek de zaak ern-

stig. Laat mij u onderrigten: gij hebt uw verstand; gij kunt nu zelve oordeelen en kiezen. Bedenkt toch, dat God u geschapen heeft, en dat Hij van uwe jeugd af altijd aan u heeft welgedaan, en dat gij verplicht zijt Hem eer te geven. Dan, de traagheid ontstaat ook bij velen daaruit, dat zij er niets aan hebben, wanneer zij te kerk gaan. En waardoor komt dit? Zij begrijpen niet wat men in de kerk te doen hebbe, waartoe het diene in de kerk te zijn. Indien zij dit begrepen, zij zouden er buiten twijfel nut van hebben, zij zouden denkkelijk, ja gewisselijk, ijverige kerkgangers worden.

Komt, mijne waardsten! laat mij dan u, die het misschien niet regt weet, eens onderrigten, wat er eigenlijk in de kerk, wanneer daar godsdienst wordt gehouden, geschiedt, wat dit beduidt, waartoe het dient.

Vooraf, wil ik u helpen bedenken alles, wat tot de openbare godsdienst in de kerk behoort, opdat gij moogt weten, over welke dingen ik met u zal handelen.

Ieder mensch, die in de kerk komt, bidt in stilte voor zichzelf kortelijk, zoo ras hij op zijne plaats is. Eer de leeraar den predikstoel beklimt, leest de voorlezer één of meer kapitels van den Bijbel, alsmede de wet der 10 geboden, of de geloofsartikelen, ook geeft hij wel eens tusschen-

beide eenen Psalm op om te zingen. Wanneer nu de predikant komt, dan wordt er weder gezongen, onder welk gezang hij den predikstoel opklimt, en hetzelfde geëindigd zijnde een kort voorgebed doet; of de predikant klimt op den predikstoel onder het voorlezen, doet, gereed zijnde, een kort voorgebed, en geeft dan zelf de verzen op, welke men zingt. Na eene korte voorafpraak doet de leeraar een plegtig voorgebed, daarop zingt men de bedezang voor de predikatie, of één of meer verzen uit de Psalmen of Gezangen; voorts leest hij eenen tekst af, en predikt daarover, of over eene afdeeling van den Heidelbergschen Catechismus, terwijl hij intusschen de gemeente opwekt om iets in het armenzakje hetwelk rond gaat, te geven, (hoewel dit in de Walsche bij het heengaan geschiedt.) De predikatie geëindigd zijnde doet elk voor zichzelve weder in stilte een kort gebed, en de leeraar (om nu van den H. Doop, en de Huwelijksbevestiging zoo min als van het H. Avondmaal niet te spreken) doet weder een uitvoerig nagebed; waarna hij een of meer verzen opgeeft, om na te zingen, eindelijk eenen plegtigen zegen uitspreekt, en alzoo de gemeente heen zendt.

1 Het eerste dan, waarmede *wij zelve* beginnen, is, dat wij kortelijk *in stilte bidden*. Er zijn er, welke dit afkeuren, omdat men veeltijds in de kerk komt, terwijl de

voorlezer aan het lezen, of met de gemeente aan het zingen is, en omdat het niet welvoegelijk is dat iemand bidt, terwijl de H. Schrift wordt voorgelezen, hetwelk ook voor hem is, en waar hij na moet hooren; alsmede omdat men geene aandacht kan hebben onder dat bidden, wanneer men het doet, terwijl er een Psalm gezongen wordt. Ik zal daarover niet verder met u redeneren, maar alleenlijk veronderstellen, dat men op zijne plaats is, wanneer er niet gelezen en niet gezongen wordt, en dan is de vraag:

1°. *Waartoe* dient zulk een kort gebed?

2°. Is het *goed*?

Het dient om van den Heer eenen zegen af te smeeken over de godsdienst. Maar dan moeten wij dit ook waarlijk doen. Velen houden den hoed, of den waaijer, of het kerkboek, of eenen neusdoek voor de oogen, zoo lang, tot dat zij begrijpen dat het genoeg is, en denken in dien tusschentijd, zoolang zij alzoo zitten, aan allerlei dingen, of zien door de kerk in het rond. Maar dat is geen bidden. En het is, wanneer wij met aandacht en hartelijk bidden, wel zeer goed, dat wij zulk een kort gebed in stilte voor onszelven doen. Wij hebben God in alles noodig. Als Hij ons niet bewaart en niet zegent, dan zullen onze gedachten afzwerven, en de godsdienst zal voor ons van geen nut

zijn. Als Hij ons niet leert door zijnen Geest, dan kunnen wij Hem niet regt dienen, al hebben wij te huis, eer wij naar de kerk gingen, ernstig gebeden, (en dit betaamt ons immers, om redenen, welke ik zoo even zeide?) Velen vergeten dat; maar dat is zeer slecht. Zij begrijpen niet, dat zij voor den God van hemel en aarde komen, om Hem te eeren, en eenen zegen van Hem te ontvangen; maar al hebben wij het ernstig gedaan; al gaande over den weg zijn wij ligtelijk door eenig voorwerp of eenige ontmoetingen afgetrokken, en dan is het noodig dat wij al weder bidden. Nu vrienden! denkt dan toch altijd, wanneer gij in de kerk op uwe plaats gekomen zijt en den hoed of waaijer voor de oogen houdt, wat gij doet, tot wien gij spreekt, en wat gij noodig hebt van den goeden God, welke u zoo gaarne wil zegenen, te verzoeken.

2. Verder wordt ook door den voorlezer *in den Bijbel gelezen*; en eer hij uit den Bijbel leest, of daarna, de wet der tien geboden, of het geloof. Dat is een oud gebruik. Onder het Oude Verbond of Testament, te weten bij de oude Israëlieten, werden de schriften van Mozes en de Profeten, op den Sabbath voorgelezen aan de gemeente in den Tempel, en in de Sijnagogen, welke de plaatsen waren, waar zij hunne godsdienst hielden, gelijk wij

thans in onze kerken doen. Dit was nog in gebruik, toen de Heer Jezus op aarde verkeerde. De christenen hebben die gewoonte gehouden. En het is inderdaad eene loffelijke gewoonte. De Bijbel is het beste boek der geheele wereld, een goddelijk boek. Alles, wat tot leering, vertroosting, verbetering van den mensch kan dienen staat er veel beter in dan in eenig ander geschrift. *Alle de schrift (dat is de geheele bijbel) is van God ingegeven, en is nuttig tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing, die in de regtvaardigheid is, opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk volmaaktelijk toegerust* zegt Paulus, 2 Tim. III: 16, 17. Dat lezen van den Bijbel komt vooral te pas bij de openbare godsdienst. Wat toch kunnen wij dan beter doen, dan lezen, en hooren, wat God zelf, dien wij dienen, tot ons spreekt? En het is zeer nuttig. Uit hetgeen ons voorgelezen wordt, kunnen wij leeren, hoe God wil dat wij hem zullen dienen. Onze aandacht wordt ook daardoor bepaald bij die dingen, waarover wij in de kerk behooren te denken. Het hart wordt er door opgeleid, om God, die zich in ziju woord aan ons bekend maakt, te verheerlijken en te aanbidden. Het voorlezen van de wet geschiedt, om ons te doen denken aan onze pligten, en ons te

doen zien hoe onmagtig wij zijn om regt goed te doen, en hoezeer wij tegen den Heer zondigen. Dat moet ons begeerig maken, om te luisteren naar het Evangelie, hetwelk door den leeraar zal verkondigd worden tot onze vertroosting en opwekking. Ook is het voorlezen van de geloofsartikelen nuttig, opdat wij onszelve zouden onderzoeken, of wij wel waarlijk in God, gelijk Hij zich aan ons geopenbaard heeft, gelooven en opdat wij aan dat alles door ons eerbiedig aanhooren, als het ware openlijk onze toestemming mogen geven. Nu begrijpt gij immers dat dit voorlezen mede tot de godsdienst behoort, en dat zulke menschen zeer verkeerd handelen, welke niet in de kerk komen eer de leeraar op den predikstoel staat, welke onder het voorlezen van den bijbel, van de wet, of van het geloof, onaandachtig en oneerbiedig door de kerk rondzien, of met elkander praten. Gij moet dat nimmer doen, maar u vroeg kleeden, en in uw huisgezin de zaken alzoo schikken, dat gij met de uwen bij tijds in de kerk moogt kunnen zijn, of gij mist een groot deel van de godsdienst, hetwelk zoo gewichtig, zoo troostrijk en zoo nuttig is; en, daar zijnde, moet gij luisteren, en eerbiedig opmerken, want het is het woord van God zelve tot uwe zaligheid.

3. *Er wordt ook in de kerk gezongen.* Hoe aangenaam is dat! Laat eenige weetnieten zeggen, dat de dienst van God naar en somber is, zij zijn, althans in dat opzigt, weetnieten. Daar men zingt, is men toch meestal vrolijk. En al heft men eens een treurlied aan, de liefelijkheid der klanken, vooral de inhoud, kan wel eens het verslagen hart opbeuren. En, wat zingen wij? De berijming der psalmen. De psalmen zijn door Gods Geest ingegeven, en gelijk de gansche H. Schrift, nuttig tot onze leering, en tot bevordering van onze zaligheid. Ook gebruikt men eenige gezangen, welke alle met de H. Schrift overeenkomen, en daarop gegrond zijn. Wat beduidt dat zingen? De geheele gemeente verheft dan de stem, om den hoogen God te loven en te danken. En dat is wel het voornaamste van de godsdienst. Ziet psalm C, CL. Hoe nuttig is dat psalmgezag! Het verdrijft de schandelijke en lastige vadsigheid. Het wekt op en verlevendigt de aandacht. Brave leeraars doen hun best, om zulke psalmen of verzen te kiezen, welke toepasselijk zijn op de tijdsomstandigheden, of op de stof, welke zij behandelen; en hoeveel kan dat niet helpen om alles beter na te gaan, en sterker te gevoelen! Hebt gij, lieve vrienden! dit nooit ondervonden? Wijt het u zelve; gij hebt dan naar alle gedachten

niet gelet op woorden en zaken, welke in den psalm staan. Gij hebt dan alleenlijk op de klanken acht gegeven, en uw verstand en hart niet bepaald bij den inhoud en het oogmerk van het psalmgezang. Wacht u voortaan hier voor. Zingt niet, om uwe fraaije stem te laten hooren, of om uwe kunst te toonen. Denkt, dat psalmzingen is den Heer uwen God te loven, danken en aanbidden.

4. Maar wat doet de leeraar eigenlijk? Ik heb het alles opgenoemd bladz 7 en 8. Nu zal ik u van stuk tot stuk beduiden, wat het zij.

a Het eerste is *het korte voorgebed*. Daar mede roept de leeraar voor zichzelf, met en voor de geheele gemeente, den Heer aan als den Drieënigen God, of als den Schepper aller dingen, en beveelt zichzelf met de gemeente en de geheele godsdienst-oefening aan de zegenrijke ontferming van dien grooten en getrouwen God aan. — Nu gebeurt het wel eens, dat sommige ongeschikte menschen veel geraas maken door hoesten, als anderzins, waardoor men het geluid van den leeraar nauwelijks kan hooren, wanneer hij dat korte voorgebed uitspreekt; het gebeurt ook wel, dat de predikant, doordien hij pas begint, of door aandoening, of door zekere gewoonte zeer zacht is van stem, onder dat kort voorge-

bed, waardoor men de woorden niet kan verstaan, doch dan moet gij zoo veel te meer trachten voor u zelve aan God den Heer te denken, in wiens naam en voor wiens aangezicht gij met de gemeente vergaderd zijt, en Hem bidden om Zijnen zegen.

b De meeste predikanten doen eene korte *voorafpraak*, eer zij tot een plegtig voorbed overgaan. Dit is eene zeer goede zaak. De toehoorders moeten op die voorafpraak vooral aandachtig letten. In dezelve worden wij somtijds bepaald bij de voorregten, welke wij van God genieten, inzonderheid, dat wij nog te kerk mogen gaan, en godsdienst houden. — Hoe geschikt is dat, om ons vrolijk en dankbaar te maken, en daardoor te weeg brengen, dat wij met genoegen de godsdienst waarnemen. Somtijds meldt de leeraar eenige tijdsomstandigheden, waar omtrent hij toepasselijk wil prediken. — Als wij dat hooren, kan onze aandacht, door eene betamelijke nieuwsgierigheid, om te hooren wat er van de zaak zal gezegd worden, of door het belang, hetwelk wij hebben bij zulk eene omstandigheid, opgewekt worden, hetwelk altijd nuttig is. Althans meestal geeft de leeraar in de voorafpraak te kennen de stof, welke hij zal behandelen. — Maar als wij dat vooraf weten, dan zijn wij ook geschikter tot het voorbed, en dan kunnen wij den leeraar in

de predikatie ook beter volgen en begrijpen.

c Komt, mijne vrienden! laat ons nu, eer wij over de *gebeden* spreken, zien, wat wij van de *leerrede*, of *predikatie* moeten denken.

Dat *prediken* is voorzeker eene onwaardeerbare zaak, waarover ieder, welke begrijpt wat het zij, onbedenklijk verblijd moet wezen. Het is thans wel eenigzins anders dan in de eerste tijden van het Christendom, toen de Apostelen overal henen gingen om te prediken; doch dit onderscheid doet niets ter zake, en in het wezen komt het overéén. Ik zal u eerst iets zeggen over het prediken der Apostelen, en dan iets over het prediken van onze leeraars.

De Apostelen predikten het Evangelie aan alle menschen, bij welke zij konden komen; en zij deden dat op bevel van den liefderijken Jezus Marc. XVI: 15. — Zij deden dat op deze wijze: aan de lieden maakten zij bekend dat Jezus Christus in de wereld gekomen is, om de zondaars zalig te maken — dat wij menschen, die door onze zonden den dood, en de eeuwige rampzaligheid verdiend hebben, vergeving van onze zonden bij God kunnen verkrijgen, om de verdiensten van den Heer Jezus Christus — en dat wij tot dat einde Hem door een opregt geloof moeten aannemen, en ons aan Hem, als den eenigen waren Zaligmaker overgeven. Zij

leerden de menschen, wat zij moeten doen, om aan God te behagen, namelijk, zich bekeeren, en deugdzaam en godzalig leven. Zij wezen hun den weg aan, om in den tijd gelukkig, en hiernamaals eeuwig zalig te zijn. Wel nu, lieve lezers! wat dunkt u? Was dat niet als koud water op eene vermoeide ziel, wanneer een Apostel bij zulke menschen kwam, welke nooit van die dingen hadden gehoord, welke misschien dachten, dat God zich niet met hen bemoeide, of een hard en streng Heer was, of, welke zich in de dienst der afgoden aftobden, zonder wezenlijke rust voor hunne ziel te vinden; wanneer zulk een Apostel sprak van de liefde Gods, van vergeving hunner zonden, van ware en eeuwige zaligheid, van den dierbaren Jezus. Een oud Profeet heeft er van geschreven: *Hoe liefelijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die het goede boodschapt, die den vrede doet hooren*, Jes. LII: 7. En van de Joden te Antiochie staat, Hand. XIII: 15. *Na het lezen der wet en der Profeten, zonden de oversten der Synagoge tot hen (tot de Apostelen) zeggende: Mannen broeders, indien daar eenig woord van vertroosting tot den volke in u is, zoo spreekt.*

Deze zelfde troostrijke woorden nu kunt gij ieder keer, dien gij in de kerk komt, hooren, als gij slechts luistert; want de

leeraars verkondigen in hunne predikatiën hetzelfde dat de Apostelen tot de Joden en de Heidenen spraken. Maar de leerredenen zijn thans evenwel nog eenigzins anders dan toen. Gij weet wel, dat nu altijd een tekst, (dat is een of meer verzen of een geheel kapittel van den Bijbel) wordt afgelezen, en dat de predikant dan over dien tekst gaat prediken. (Ik spreek nu niet over de katechismus preeken, maar bepaal mij alleen bij de leerredenen over de vrije teksten; dat is genoeg om u de geheele zaak aan het verstand te brengen.) Zulk eene predikatie bestaat doorgaans uit twee deelen. Het eerste deel heet de *verklaring*, het ander noemt men de *toepassing*. En, waartoe denkt gij dat de *verklaring* dient? Immers om den tekst op te helderen, om te maken, dat gij den zin der woorden kunt begrijpen en hetgeen met die woorden wordt geleerd? Hetwelk somtijds, na de verklaring van den letterlijken zin, meer opzettelijk wordt behandeld. Hoe goed is dat! De goedertierene God heeft wel den Bijbel zeer duidelijk en bevattelijk doen beschrijven, en elk mensch die lust heeft om te onderzoeken, kan daarin overvloedig vinden en begrijpen het geen hij moet weten tot zijne zaligheid; maar er staan toch sommige dingen in, welke men alle niet ten eerste kan vatten, omdat de spreekwijzen, en de

gewoonten toen de Bijbel geschreven werd, anders waren, dan nu. Sommigen uwer kunnen het niet helpen, dat zij onvatbaar zijn, wanneer hunne ouders hen in hunne jeugd verwaarloosd hebben. En het is van u allen niet te vergen, dat gij zoo zoudt studeren, als de geleerde mannen, welke bijna van alles weten. Wat zoude het u ook een tijd en moeite kosten, om die boeken te lezen, welke geschreven zijn, om de spreekwijzen van den Bijbel te verklaren! Maar nu, hoe goed is het dan, dat de teksten *verklaard* worden; zodoende kunt gij het gene God ook tot u zegt, ter uwer zaligheid, in weinige oogenblikken, zoo goed begrijpen, als de leeraars, welke het u beduiden.

Maar zou de *toepassing* er niet wel kunnen afblijven? Daar over zoudt gij u beklagen, indien gij er wel over dacht, gelijk de *verklaring* dient om u wijzer te maken, zoo dient de *toepassing* om u *beter* te doen worden. Gelijk de *verklaring* geschikt is, om u den weg aan te wijzen tot de zaligheid, zoo is de *toepassing* ingerigt, om u op te wekken, aan te moedigen, te bewegen, te dringen, dat gij dien weg zoudt volgen. Het oogmerk der *verklaring* is, u te onderrigten aangaande uwen pligt, dat der *toepassing*, u voor te houden, hoe gij dien pligt zult kunnen betrachten, en u

daartoe aan te sporen. Door de *verklaring* wordt u ontdekt, welk een troost er voor u ligt in het woord des Heeren, en de *toepassing* leert u dien troost gebruiken.

Lieve menschen! wat wordt er al niet aan u gedaan, om u regt vrolijke, beminnelijke en gelukkige menschen te maken. Hoe barmhartig is onze dierbare Jezus, die van den beginne af reeds zijne Profeten, Apostelen, en andere knechten heeft gezonden om het Evangelie te verkondigen, en die door het bestuur van zijne Voorzienigheid heeft beschikt, dat de predikatien thans zulk eene inrigting hebben, waardoor zij zoo veel aangenamer en nuttiger kunnen zijn! Maar gij moet er dan op letten, en uw best doen om den leeraar, wanneer hij predikt, met uwe aandacht te volgen, opdat gij hem moogt verstaan, begrijpen wat hij zegt, en onthouden het geen hij u geleerd heeft. Let hier toch wel op. Het is niet genoeg, dat gij zijne stem hoort, dat gij zijne woorden verstaat; neen, gij moet den zin begrijpen. Draagt dan toch ook zorg, dat gij niet over andere dingen denkt, zoo lang als de leeraar spreekt, want daar door komt het, dat gij er immers niets aan hebt, en dat is immers uwe eigene schuld? Verbeeldt u, als gij eens niet wel zijt, of eenig ongemak hebt, en iemand geeft u eenen raad; of als gij hier of daar moet

wezen, en, den weg niet wetende of verdwaald zijnde, vraagt naar het regte pad, en iemand beduidt u dit, of, als gij, in de dienst van iemand zijnde, bevelen van hem ontvangt nopens het geen gij te doen hebt, verbeeldt u hoe gij dan luistert naar hetgeen de zulken tot u zeggen: nu alzoo moet gij luisteren naar hetgeen de leeraar zegt, wanneer hij predikt.

Er zijn lieden, welke niet luisteren naar de *verklaring*, maar op de *toepassing* alleen letten. Ook zijn er andere, welke aandachtig zijn, zoolang de *verklaring* duurt, maar, zoo ras de *toepassing* begint, door de kerk rondzien, of in den Bijbel bladeren, of zich tot slapen zetten. Beide is even dwaas en verkeerd. Als wij op de *verklaring* niet letten, dan hebben wij aan de *toepassing* niets, omdat deze op de *verklaring* gegrond is, en die met de *toepassing* niet veel op hebben, toonen, dat zij indrukkellooze, ongodsdienstige menschen zijn, welke zich niet willen bekeeren, noch laten verbeteren. Gij neemt dan, hope ik, voor, niet alzoo onbetamelijk te doen, maar van het begin tot het einde der leerredenen aandachtig te zijn, om er zooveel van mede te dragen, als gij immer kunt; en, schoon de *toepassing* doorgaans aan het einde van de leerrede komt, zult gij, als menschen, die gaarne willen zalig worden,

alles zelfs de *verklaring*, met *toepassing* op uw zelve wenschen te hooren en, indien gij dat doet, dan zult gij er gewisselijk vermaak in vinden, (behalve het nut en de stichting, die gij er van zult hebben). Ja het zal u dan zoo aangenaam zijn, dat gij niet ééne predikatie zult willen overslaan, maar, zooveel gij kunt, zonder verwaarloozing van uw beroep of huisgezin, zoo dikwijls er gepredikt wordt, in de kerk zult willen zijn; en althans op des Heeren dag, om geene andere reden, dan van ziekte of andere wettige verhindering, zult willen tehuis blijven of eene leerrede of catechismus missen. En, indien het gebeurt, dat eens een vriend u des zondags kwame bezoeken, en daardoor u zoude verhinderen in uwe godsdienst, zult gij daarover zoo onvergenoegd zijn, als of hij u van het grootste voorregt of vermaak beroofde. Het heugt mij, dat ik in vorige jaren in het geheel geen lust had om te kerk te gaan; ik deed het alleenlijk, omdat ik er als toe gedwongen werd door de genen, onder welker opzicht ik stond. Ik luisterde niet naar de preek, en wilde er niet naar luisteren; het verveelde mij; de oogenblikken vielen mij langer dan uren. Maar, wat gebeurde er? Eens werd mijne aandacht bepaald, zoo dat ik een gedeelte der predikatie hoorde; dat begreep ik; en het beviel mij. Van toen

af heb ik beginnen op te letten; en nu is het mijn grootste vermaak eene leerrede aan te hooren. Zoo is het met een iegelijk, die oplet.

Gij zult misschien zeggen: »Alle leerredenen zijn niet even goed, alle leeraars preken niet even aangenaam, verstaanbaar en hartelijk.» Doch dit doet weinig af. Gij kunt toch altijd nog meer van hen leeren, dan gij te voren wist; en gij kunt niet weten, of niet een enkel woord u tot nut zou kunnen zijn.

d. Ik moest ook nog iets over de *gebeden* zeggen. Na alles, wat op de vorige bladzijden staat, kunt gij reeds begrijpen, dat de *gebeden* van zeer veel gewigt zijn. En dat zijn zij inderdaad. De leeraar bidt dan, niet zoo zeer voor zichzelf, afzonderlijk; dat heeft hij reeds gedaan, eer hij naar de kerk ging; hij heeft het ook gedaan, toen hij beneden aan de trappen van den predikstoel stond; maar het *voor-* en het *nagebed* bidt hij uit naam der geheele gemeente; hij bidt met en voor haar. Dat is even eens, als wanneer gij aan tafel zit met uw huisgezin, of met een gezelschap; dan is er één, bijvoorbeeld de huisvader, welke hardop het gebed doet, hetwelk voor allen is; want elk zoude alzoo voor zichzelf bidden (indien hij het zacht deed, of alleen ware) om eenen zegen over de spijzen. Doch

wat bidt de leeraar met en voor de gemeente? In het *voorgebed* looft en dankt hij God den Heer voor zijne weldaden. En dat zijn wij allen verplicht. Hij doet belijdenis van zonden, en smeekt om vergeving door den Heer Jezus. En daar toe hebben alle menschen reden. Hij verzoekt ook hulpe voor zich zelve in dat prediken, en zegen over het woord, voor zich zelve en voor de gemeente. En dat past iedereen. De leeraar heeft zoo veel noodig, zijn werk is zoo gewichtig; zoudt gij niet voor hem bidden? En, indien de H. Geest het woord niet vruchtbaar maakt aan uwe harten, dan kan het u niet tot zaligheid verstrekken. In het *nagebed* dankt hij weder God voor het voorregt der prediking van het Evangelie, en bidt dat dezelve met des Heeren zegen achtervolgd worden. En het betaamt immers elk, voor het eene te danken, en om het andere te bidden? Hij draagt de belangen van vaderland en kerk den Heere voor. En dat moet elk liefhebber van zijn vaderland, elk Christen doen. Hij bidt voor den landbouw, den koophandel, de scheepvaart, de visscherijen, hooge en lage scholen, ieders nering en handtering, om gunstig en vruchtbaar weder, om genezing voor de zieken; en wat dies meer is. Wie zou niet vuriglijk begeeren, dat het onzen naasten welga? Uit dit alles volgt, dat de

groote zaak, waar het bij het bidden op aankomt, is, dat gij zelve mede bidt. En daarom: wacht u toch, dat uwe gedachten niet onder de gebeden van den leeraar afzwerven, of dat gij daaronder niet vadzigt wordt of harteloos zijt. Gij zoudt dan een oneerbiedige zijn jegens den hoogen en goeden God. Gij zoudt daar staan of zitten met geslotene oogen, met den hoed of den waaijer voor het aangezigt, en dat staan of zitten zou een spotten met God zijn. Het zoude ook even eens wezen, als of het u niet kon schelen hoe het ging met het land, met de kerk, met uwe naasten, met u zelve.

e Wat eindelijk den *zegenwensch* aanbelangt, waar mede de gemeente bij het slot van de godsdienst wordt henen gezonden — van hoe veel belang is die! — Gelijk de leeraar, wanneer hij bidt, uit naam der gemeente spreekt, zoo spreekt hij den zegen uit in den naam des Drieënigen Gods. Ziet eens! bedenkt dit eens! Het is niet genoeg voor den ontfermenden God u door de predikatie te doen onderrigten en vermanen, u vrijheid te geven, om uwe nooden en belangen Hem voor te dragen, u daartoe eenen voorganger te beschikken, welke vele dingen, die ook voor u van zoo veel belang zijn, en waaraan gij welligt niet zoudt denken, Hem voordraagt; maar Hij zelf

die goedertierene, die weldoende hemelsche Vader, wil nog meer. Hij wil u niet ongetroost, niet ongezegend laten henen gaan. Hij laat u zoo plegtig zegenen, wanneer gij zult wederkeeren naar uw huis. — Er zijn menschen, welke uit de kerk gaan, eer de zegen wordt uitgesproken, hun kerkboek bergen, hunne handschoenen uit den zak halen, en zich vast gereed maken, om heen te gaan — Beklaagt gij zulke menschen niet, ziet gij hen niet met medelijden aan, en mag ik vragen, schaamt gij u niet over u zelve, indien gij ooit aldus gedaan hebt? Maar hebt gij wel eens opgemerkt, dat de leeraar somtijds zegt: *Ontvangt met eerbied, en al biddende des Heeren zegen, onzen harten-wensch?* Ai! let daar eens op, zoo gij het nooit hebt gedaan. Zoekt te begrijpen, welk een belang, gij bij dien zegen hebt, hoezeer het u betaamt dien zegen, welchen de Drieënige God u belooft, met een ootmoedig geloof aan te nemen, en, dat gij dien zegen, indien gij denzelven alzoo geloovig ontvangt, dadelijk deelachtig zijt. — en dan vertrouwt ik, zult gij altijd bedaard in de kerk blijven, tot dat de zegen is uitgesproken. Gij zult eerbiedig zijn. Gij zult ook dankbaar wezen, dat God u dus laat zegenen; en gij zult bidden, dat de Heer zelf dien zegen aan u bevestige.

Nu zoude ik hier kunnen eindigen; maar ik moet u nog een paar gevallen verhalen, waaruit gij kunt zien, hoe goed het zij te kerk te gaan, en aandachtig te hooren.

Zeker losbandig mensch, welke nooit de godsdienst bijwoonde, en den zondag meest tot eenen zondendag gebruikte, kwam eens op eenen zondag uit de herberg, of hij ging naar de kolfbaan (dit is nu om het even) hij werd door een zwaren stortregen overvallen; er was geene gelegenheid om te schuilen, dan in de kerk — Hij ging daar in. Het was zeer vol. En wat deed hij? — Om toch niet te hooren hetgeen de leeraar zeide, stak hij de vingers in zijne ooren. Alzoo stond hij daar. — Doch, wat gebeurde er? Iemand, welke daar zat, en, om de vadzigheid te verdrijven, opstond, stiet hem juist tegen den elleboog, waardoor zijn vinger uit zijn oor geraakte. — Op ditzelfde oogenblik hoorde hij eenige woorden van den predikant; deze woorden waren juist gepast voor hem; de Heilige Geest drukte die op zijn gemoed. Hij werd bekeerd, en was blijder, dan of hij de geheele wereld gewonnen had.

En nu nog een ander geval, hetwelk mij verhaald is door eenen leeraar van de plaats, waar het is gebeurd. Rondom de kap van den predikstoel in eene der kerken aldaar staat geschreven: *Het woord*

Gods blijft in eeuwigheid. Eenige losbollen zeiden, terwijl er gepredikt werd tot elkander: » komt laat ons eens in de kerk gaan, en dezelve bezien!" Zij gaan daar in. Toen was het, gelijk de Atheniënzers Hand. XVII: 11. » *wat wil toch deze klapper zeggen?*" Zoo stonden zij daar te spotten. Eindelijk was het: kom we hebben er genoeg van, laat ons gaan." Een van het gezelschap ziet bij het henen gaan nog eens rond; zijn oog valt juist op het woord *blijft*. En door een bijzonder bestuur der Goddelijke Voorzienigheid was het, als of tot hem gezegd werd: *blijft*. Hij blijft nog eenige oogenblikken; hij hoort, hij wordt getroffen, en van eenen spotter in eenen vriend van Jezus en van de godsdienst veranderd. ô Hoe zalig zij zij, welker hart de Heer opent, gelijk Lijdia, Hand. XVI: 14, opdat zij acht geven op hetgeen in des Heeren naam gesproken wordt. Indien nu zulke menschen, op zulk eene wijze het aangename en nuttige van de predikdienst tot hunne zaligheid hebben leeren kennen, hoeveel meer kunt gij dit verwachten, indien gij met een opregt hart, hetwelk lust heeft om God te zoeken en zalig te worden, u daartoe naarstig in den weg stelt, getrouwelijk en gezet de godsdienstoefeningen bijwoont, en op alles verstandig, eerbiedig en heilbegeerig acht geeft!

En ofschoon gij in het eerst onvatbaar zijt, er niet veel van begrijpen, er weinig nut van hebben moogt, gaat evenwel te kerk, slaat geen kerkgang over. Denkt aan die losbollen, van welke ik u zoo even heb verhaald, en aan het woord *blijft*. De Heer wil inzonderheid in het heiligdom met zijne genade en geest tegenwoordig zijn, en werken. Hij kan u dit ook doen ondervinden. Als gij er regt met uw hart om bidt, zal Hij het doen; en, dan zult gij vatbaar worden, gij zult de woorden begrijpen, de meening verstaan, er de kracht van gevoelen, en eenen zegen wegdragen, waaraan gij genoeg zult hebben voor de eeuwigheid.

Bedenkt nu bij dit alles, hoeveel de koning David, en de koning Salomo voor de openbare godsdienst hebben over gehad; hoe prachtig en kostbaar de tempel te Jeruzalem was, waar men de godsdienst hield, en waar alles van goud en zilver blonk. Ja bedenkt eens, hoeveel moeite en hoeveel geld onze kerkgebouwen hebben gekost, hoeveel kosten de ouders van eenen leeraar hebben moeten maken, om hun kind tot het predikambt te laten studeren, en hoeveel er wel noodig zij voor het onderhoud van kerkgebouwen, koster, voorlezers en predikanten.

Zouden de menschen op den duur wel

zoo vele moeite en geld spillen voor iets, dat van geen belang, van geene noodzakelijkheid, of van geene nuttigheid ware? En zoudt gij dan in dit stuk wel traag of onverschillig mogen zijn?

Ja maar, mijne lieve vrienden! ik heb nog iets, dat van meerder kracht moet zijn. Zonder het opregt hartelijk geloof kan niemand zalig worden, zonder dat geloof kan geen bekeerd mensch leven, noch zijnen plicht volbrengen; en, geloof kan er niet zijn zonder kennis, en hoe meerder en zuiverder kennis iemand heeft, zoo veel beter en vaster zal hij in het geloof zijn. De H. Geest wil die kennis en dat geloof werken, vermeerderen en versterken door middel der prediking van het heilig Evangelie. Rom. X: 14—17. En gij wilt immers niet onwetend nog ongeloovig blijven? Gij wilt immers niet van de Zaligheid verstoken blijven, en zulks voor uwe eigene rekening hebben? Nu dan, maakt getrouw en vlijtig gebruik van die middelen der genade, welke God u geeft, en naar welke duizenden reikhalzen; daar velen, die nu hun verzuim te laat beklagen, wel alles voor zonden willen geven, om er slechts voor eenige oogenblikken het genot van te mogen hebben.

Ik kan nog niet van u scheiden, zonder u vooraf nog eenigen raad te geven.

1. Door uwe opvoeding en dagelijksche

bezigheden is de prediktrant der leeraars min of meer ongewoon voor u; het valt welligt moeilijk hen met uwe aandacht te volgen, en hunne meening te vatten. Laat dit u niet afschrikken, veel min een voorwendsel zijn, waarom gij u zoudt onttrekken. Neen! Leest veel in uwen dierbaren Bijbel, oefent u vlijtig in de Waarheden des Geloofs: dan zult gij aan die dingen gewennen, welke de leeraar op den predikstoel behandelt, dezelve zullen u eigen worden, en het hooren van eene leerrede, met alles wat tot de openbare godsdienst behoort, zal u gemakkelijk en aangenaam zijn.

2. Meent gij dat gij niets van de leerrede kunt wegdragen? Geeft u daarom niet toe in traagheid of onoplettendheid; het ontbreekt meest aan ons zelve, omdat wij er geen belang in stellen. Wereldsche dingen, welke ons beduid of verhaald worden, kunnen wij wel onthouden, gij behoeft ook niet alles woordelijk na te vertellen; indien gij slechts de hoofdzaak van de preek, en inzonderheid het geen u raakt, in geheugen bewaart, is het goed.

3. Zoekt u te gewennen, om, wanneer gij naar de kerk zult gaan, bij voorbeeld terwijl gij u kleedt, en vervolgens, als gij op weg zijt, uwe zinnen te verzamelen, en bedaardelijk te bedenken, dat gij nu naar

de kerk gaat, en waarom gij dat doet, en welk een voorregt het is, dat gij er nog gelegenheid toe hebt. En, wanneer gij uit de kerk komt, dan moet gij niet terstond over allerlei wereldsche dingen denken en praten, maar u trachten te binnen te brengen hetgeen is voorgelezen, gezongen, gepredikt en gebeden. Spreekt ook daar over met uwe huisgenooten en vrienden. Hetgeen u ontschoten is, dat weet welligt een ander. Gij zoudt niet gelooven, hoe dit u zal helpen.

4. Houdt vooral onder het oog, dat de leeraar zoo wel *tot u*, als tot anderen spreekt. Let zorgvuldig op, in hoe verre het geen hij zegt op u toepasselijk zij, en u rake. Zoekt *dat* vooral in uw geheugen in te prenten. Denkt er dagelijks aan onder uwe hezigheden, en vraagt u zelve geduriglijk af, of gij nu alzo doet, als gij in de kerk geleerd hebt. Leest eens na het geen hier omtrent geschreven staat. Jac. 1: 21-25.

5. Is er het een of ander, hetwelk boven uwe bevattig gaat, of hetwelk u eene zwarigheid veroorzaakt, begeeft u bij kundige christenen, of bij uwe leeraars, zij zullen u gaarne onderrigten, en u te regt helpen.

6. Bidt vooral om den Heiligen Geest. Jezus heeft dien verworven. De Vader wil denzelve om Jezus wil schenken. Doet

dit, eer gij naar de kerk gaat, in uw huis. Neemt daar des morgens vroeg vooral uwen tijd behoorlijk toe; verzuimt het nooit, gelijk er, helaas! zoo velen zijn welke hier geen werk van maken. Doet het, wanneer gij weder te huis zijt, na de godsdienstoefening. Bidt, dat gij lust moogt hebben, om den Heer te zoeken; dat de Heer u voor verstrooiing van gedachten beware, u aandachtig en eerbiedig make, dat de Heer uw verstand verlichte, uw hart heilige, en de middelen der genade aan u zegene. Dat hebben wij allen zoo noodig, en God de Heer wil het zoo gaarne doen, en het is zoo zalig voor ons, — en hebt gij dan eens aandachtig mogen zijn, hebt gij iets mogen begrijpen, heeft eenig woord u getroffen, merkt dat dan toch als een zegen aan; dankt er Jezus voor, zoekt het te bewaren, en laat het u aanmoedigen om van Hem nog meerder zegen te verzoeken.

7. Neemt voorts alle deze lessen niet slechts voor u zelve in acht, maar prijst die ook anderen aan. Vooral indien gij kinderen en dienstboden hebt, scherpt hun dezelve in. Gebruikt echter nimmer dwang, opdat zij door geene vooroordeelen worden ingenomen, maar zoekt verstandige redenen te gebruiken, om hen te overtuigen, dat het betamelijk en zalig is den Heere te dienen, en het Evangelie aan te hooren.

Gewent althans de Kinderen vroeg aan de kerk, en beduidt hun, zoo ras zij er vatbaar voor zijn, waarom men naar de kerk gaat.

En zoo wensch ik met geheel mijn hart en ik zal het voor u bidden, zoo lang ik leef, dat de Heer door zijue barmhartigheid u geve, naar uwen stand en weg mijnen raad te volgen. Dan zult gij Hem voor dit kleine boekje, waartoe Hij mij opwekte om het te schrijven, nog loven en danken in de zalige eeuwigheid. Amen!

*Bij M. WIJT & ZONEN, Drukkers van het Nederlandsch
Zendinggenootschap, worden ook uitgegeven
de navolgende Kleine Stukjes.*

1. Evangelische herinneringen aan Kranken.	ƛ 15	Ct.
2. Over het nuttig Kerkgaan.	- 10	„
3. Over het doen van Belijdenis.	- 10	„
4. Een woord voor menschen, die niet ter kerk kunnen gaan.	- 10	„
5. Het Christendom beschaamd door Heidenen.	- 10	„
6. Evangelische herinneringen aan Bedroefden.	- 22½	„
7. Evangelische herinneringen aan Vaders en Moeders.	- 20	„
8. Een woord aan Vaders en Moeders over den Doop.	- 05	„
9. Over het allerbeste Boek.	- 10	„
10. Onderwijs over het Bijbellezē.	- 25	„
11. Levensgeschiedenis van den grootsten Man.	- 25	„
12. Iets over het Avondmaal.	- 15	„
13. Opwekking tot de huiselijke Godsdienst.	- 20	„
14. Zamenpraak tusschen drie Vrienden over de Wedergeb.	- 07½	„
15. Het leven van William Kellij.	- 15	„
16. Drie zamenpraken tusschen een' Leeraar en een' Huism.	- 15	„
17. Het dorp Eerenhoef, tot vorigen welvaart herateld..	- 25	„
18. Het nadeel van het bij de straat loopen der kinderen	- 20	„
19. Waarschuwing tegen de Ontucht.	- 50	„
20. Iets voor herstelden uit krankheid.	- 20	„
21. Iets voor Gevangenen.	- 45	„
22. Geschenk der Christelijke liefde voor kinderen	- 52½	„
23. Geschenk voor Lidmaten der Christelijke kerk.	- 25	„
24. Heb ik wel genoeg voor de Eeuwigheid?	- 20	„
25. Tweede Geschenk der Christelijke liefde voor kinderen	- 25	„
26. Voor Dienstboden.	- 25	„
27. Over de Feesten.	- 15	„
28. Iets voor Armen.	- 10	„
29. Jezus, de geneesmeester van zieken.	- 12½	„
30. Evangelische Herinneringen aan oude Liedē.	- 22½	„
31. Verzameling van leerz. brieven en opwekkende verhalen	- 20	„
32. Opwekking tot weltevredenheid.	- 20	„
33. Een goed woord aan Christen-ouders over de opvoeding	- 20	„
34. Franke, de kracht des Geloofs.	- 15	„
35. Schets van het leven van Afrikaner.	- 10	„
36. Waarschuwing tegen het Kwaadspreken.	- 10	„
37. Iets over de Zelfkennis.	- 20	„
38. Een woord van onderrigt en troost in Sterfhuizen.	- 25	„
39. Men doet niet, wat men kan.	- 17½	„
40. Vriendelijke raad aan zwaarmoedigen.	- 25	„
41. Waarom word ik niet beter?	- 25	„
42. Wie zijn, hier op aarde, de gelukkigste menschen?	- 20	„
43. Gedank te Sterven.	- 25	„
44. Het Voorbidden, een pligt der Christelijke liefde.	- 17½	„
45. Opwekking tot getrouwe deelneming in het Maan- delijksche Gebed.	- 27½	„
46. Troostwoord voor Christenen, in alle wederwaardigheden.	- 17½	„
47. Bijbelsch Leesboek voor Kranken.	- 20	„

*Bij de Drukkers en Boekverkoopers M. WIJT & ZONEN
zijn mede te bekomen de volgende Kleine Stukjes.*

No.		à 10 Ct
1.	Noodzakelijkheid der kennis van Jezus Christus	- 15 "
2.	Het geluk van God tot zijnen Vriend te hebben.	- 15 "
3.	Het waar geluk, geschetst in drie gesprekken.	- 40 "
4.	Van Eijk, iets over de Bekeering.	- 10 "
5.	» » over de Sacramenten.	- 45 "
6.	» » over de Regtzinnigheid.	- 40 "
7.	» » voorbeelden van Vroegbekeerden.	- 05 "
8.	» » bij de uitdeeling des Bijbels.	- 10 "
9.	Jezus, de ware Zondaarsvriend.	- 05 "
10.	Een boekje voor menschen, die het niet willen lezen	- 10 "
11.	De godvruchtige Krijgsman.	- 05 "
12.	Iets over het Vloeken.	- 10 "
13.	Hartelijke opwekking en welmeenende raad.	- 20 "
14.	De weg des Heils, in zestien korte voorstellen.	- 20 "
15.	De godvruchtige Zeeman.	- 07½ "
16.	Een woord tot bemoediging.	- 15 "
17.	Iets over de Vereeniging.	- 10 "
18.	Jonathan de Baggerman.	- 05 "
19.	Franke, heilige en veilige weg.	- 10 "
20.	Overdenking over het Wederzien.	- 07½ "
21.	Ernstige gedachten over de Eeuwigheid.	- 10 "
22.	Raadgevingen. Wenken. Middelen.	- 20 "
23.	Leven en Sterven van een vroeg godvreeszend Dochtertje	- 05 "
24.	Onderwijs om zalig te worden.	- 02½ "
25.	Het boerenmeisje.	- 02½ "
26.	Jozef.	- 10 "
27.	Schets van Jezus leven.	- 15 "
28.	Vrolijk uitzigt van een 96 jarigen grijsaard.	- 20 "
29.	De goede Moeder.	- 20 "
30.	Th. Hoog, over de vroege Godzaligheid.	- 25 "
31.	— — — — — opleiding van het Nagelacht.	- 30 "
32.	Gedachten van een oud Godgeleerden.	- 30 "
33.	Hogendorp, ootmoed voor God.	- 40 "
34.	Wonderbare oogbeschouwing.	- 15 "
35.	Resler, over de Gezangen...	- 25 "
36.	Een boekje voor menschen om den Bijbel te lez. de 25 Ex.	- 20 "
37.	Honigdruppen uit de Steenrots Jezus Christus.	- 25 "
38.	Lessen der wijsheid voor alle Christenen..	- 12½ "
39.	Een zestiental beknopte Preekjes.	- 10 "
40.	Leven en bekeering van vrouw Langerveld.	- 60 "
41.	Th. van der Groe, zaligmakend Geloof.	- 10 "
42.	Kort Begrip der christelijke religie.	- 50 "
43.	Bekeeringsgeschiedenissen en Sterbedden.	- 25 "
44.	Spiegel der goddelijke voorzienigheid.	- 10 "
45.	Leven van Mevrouw Paterson..	- 55 "
46.	Gesprekken en Overdenkingen over des Heilands lijden	- 55 "
47.	idem, idem, (tweede Stukje)	- 55 "
48.	idem, idem, (derde Stukje)	- 55 "
A. Black, de Schoorsteenveger.		à 10 Ct
B. Nimmer te Laat.		- 10 "
C. Nimmer te Vroeg.		- 10 "
D. De kracht van de Godsdienst.		- 10 "
E. De Ordejaars-avond.		- 10 "